

ՏԱՐԱԾԱԾՐԶԱՆԱՅԻՆ ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՍԱԺՈՂՈՎ

2016 թ. նոյեմբերի 28-29-ին Հարավային Ռուսաստանի հայկական կյանքում տեղի ունեցավ աննախադեպ իրադարձություն: Հայաստանի Հանրապետության Սփյուռքի նախարարությունը Հարավային Ռուսաստանի Հայոց թեմի և Ռուսաստանի հայերի միության (ՈՀՍ) երկրամասային բաժանմունքի աջակցությամբ կազմակերպեց «Սարցենի լեզվի ուսուցման խնդիրները Ռուսաստանի Դաշնության հայ համայնքներում» տարածաշրջանային համաժողովը: Համաժողովին ներկա էին Սփյուռքի նախարարի խորհրդական Ստեփան Պետրոսյանը, Համահայկական ծրագրերի վարչության պետ Գագիկ Գյանջումյանը, Երևանի Խ. Արովյանի անվան մանկավարժական համալսարանի պրոֆեսոր Զուլիետա Գյուլամիրյանը, Կրթության և գիտության նախարարության ԿԱԻ մասնագետ Թամարա Թովմանյանը, Երևանի «Զանգակ» և «Էդիտ-արինտ» հրատարակչությունների տնօրեններ Սուլքատ Մկրտչյանը և Սկրտիչ Կարապետյանը, Հարավային թեմի «Վարդանյան» կենտրոնի տնօրեն Տեր Սարգիս Թաշշյանը, թեմի կրթական բաժնի պատասխանատու Տեր Գևորգ Սիրոկյանը, Կրասնոդարի և Սահակ Ա. Մեսկու եկեղեցու հոգևոր հովիվ Տեր Դանիել Կուլույանը, ՈՀՍ երկրամասային բաժանմունքի նախագահ Ռազմիկ Գևորգյանը, և Մոսկվայի, Ռուսովի, Օմսկի, Վլադիմիրի, Ստավրովի, Կրասնոդարի երկրամասերից ու մարզերից եկած 50 մանկավարժներ:

Համաժողովը բացվեց աղոթքով և ՌԴ ու ՀՀ օրիներգերով, որին հետևեցին Սփյուռքի նախարարի և Հարավային թեմի առաջնորդի հետաձգությունները: Ստեփան Պետրոսյանի և Գագիկ Գյանջումյանի կառուցդական գեկուցումները նախարարության անելիքների, հորիզոնական և ուղղահայց կապերի գարգաման, համահայկական ծրագրերի մեխանիզմների կատարելագործնան, հայեցի կրթության խթանման և բազմաթիվ այլ էական խնդիրների մասին էին: Մեկորյա դպրոցների, հանրակրթական դպրոցներում ուսուցման դասաժամկետների մասին սկզբանը այսպիսի դեմքերություն կատարելագործված է պատասխանատու Կարինե Ենայանը և ուրիշներ:

յանը, և Կրասնոդար քաղաքի «Արմատ» դպրոցի ուսմասվար երազիկ Հարությունյանը: Տեր Գևորգ Սիրոկյանը խոսեց Սփյուռքում հայ պատանու և երիտասարդի ինքնության պահպանման գործում Հայ Առաքելական եկեղեցու անգնահատելի դերի մասին:

Երկրորդ օրը «Արմատ» դպրոցի նախարարությամբ Սփյուռքի նախարարության «Հայաստանի հակերժական իմ սեր» շոջիկ ցուցահանդեսը:

Չորս նիստերի ընթացքում մանկավարժները ներկայացրին իրենց հեղինակած ծրագրերը, ուսումնական ձեռնարկները, խոսեցին հայեցի կրթության արանձնահատկությունների, հայերները որպես երկրորդ (ոչ մայրենի) լեզու ուսականման նորությունների, նորագույն հնտերականի մեթոդների կիրառման, գեղարվեստական միջոցառումների դերի և այլ թեմաների շուրջ: Գունագետ վարպետության դասեր ներկայացրին Վկադիմիրի «Հայոց տուն» դպրոցի տնօրեն Գայանե Գևորգյանը, Մոսկվայի «Նշան հատիկներ» ընտանեկան ակումբի հիմնարիդ Գայանե Արյամը, «Արմատ» դպրոցի, «Արմատ» կրթական ծրագրի համահեղինակ Կարինե Կատանյանը, Ամապայի կիրակնօրյա դպրոցի ուսուցչուիդ Կարինե Փիլոյանը, ՈՀՍ երկրամասային բաժանմունք կրթության բաժնի պատասխանատու Կարինե Ենայանը և ուրիշներ:

Մի շաբթ գրքիչների արժանացան պարզների Ռազմիկ Գևորգյանը՝ Սփյուռքի նախարարի Ռուկե մեդալի, Երազիկ Հարությունյանը՝ «Վարչապետի հուշամեդալի, Մեքմիդա Հովհաննիսիանը, Կարինե Կատանյանը և Կարինե Սարգսյանը «Սայրենիի պաշտպան» մեդալի: Երկու օրվա լարված նիստերը ամենակին չհօգնեցրին մասնակիցներին, աշխատյած և հետաքրքիր քննարկումները նոր լիցե էին հաղորդում, ակնարկում նոր նախաձեռնություններ, նորում նոր վերելքների:

Համաժողովի ընդունակ բանաձեռ շոշափում էր Սփյուռքի հայկական կրթությանը հետաքրքրող բոլոր ոլորտները և մատունաշում դժվարությունների հարահարման ուղիներ: Համաժողովն ավարտվեց «Արմատ» դպրոցի աշակերտների, ուսուցչիների և «Նարեկ» համույթի կազմակերպած համերգով, որի հայրենակիրական ոգին հոլովեց և ոգևորեց բոլոր ներկաներին:

ՏՐԱՊԻՉՈՒՆԻ ՍՅՈՒՐՄԵՆԵՐԻ ՀԱՅԵՐԸ

1819 թ. ապրամ տրապահողնից Բժշկյանի համաձայն՝ «Սյուրմենեցիները, որոնք բոլորն էլ հոյներ ու հայեր էին, հայուկներ էին: Հայ եղողները, Համշեմից եկած լինելով, մինչ օրս հայերն են նաև իրենց հայկական մականունները: Նրանց շարքորում կան քրիստոնեական հավատքն իմացող, խաչ երկրպագող և զաղսնի կերպով եկեղեցիներին օգնող մեծահասկաներ»:

1847 թ. սովորան Արդուու Սեջիդի կողմից հետախուզական նպատակներով սովոր շրջանն ուղարկված Ֆերուհան բնակչությունը 1715 թ. մահմեդականություն էր ընդունել, սակայն մեծ մասը ներկայում (19-րդ դարի կեսերին) հայերն էր խուս: Միություն և արաջադիմություն կուսակցության կողմից 1913 թ. տրված թյուրքուված անվանումը հաստատվում է, որ այս շրջանն անվանակոչվել է այդ հանգամանքների պատճառով:

Տրապիզոն քաղաքում ապրում էր 5539 հայ, իսկ շրջակա զավարներում՝ 10.779: Ջուլյուսը Դորանա նավահամազտի շուրջը մեկտեղված 20 օգուտեր 18-րդ դարի սկզբներին հիմնվել էին համշենցիների կողմից:

Ծառ խիտ անտառներով ծածկված այս շրջանը հայերը վերածե են քերքատուուի հորերի և սկսել ծխախտու ու պնդուկ աճեցնել այստեղ:

951 բնակիչ ունեցող Զեֆանոսում կային Սուլը Թորոս Եկեղեցին ու մեկ դպրոց, 147 բնակիչ ունեցող Թոմրայում՝ Սուլը Փոլիչ Եկեղեցին, 400 բնակիչ ունեցող Քալաֆաջայում՝ Սուլը Գևորգ Եկեղեցին ու մեկ դպրոց, իսկ 1210 բնակիչ ունեցող Սյուրմենեում՝ Սուլը Գևորգ Եկեղեցին: Միֆերը և Արինն հավելյան՝ 20 բնակավայրից բաղկացած այդ շրջանը ապրում էր 6500 հայ:

Իսկ Տրապիզոնի հարավ-արևմուտքում գտնվող 16 օգուտերից բաղկացած շրջանում կային մոտ 7000 հայեր, որոնցից 3517-ը ապրում էր Աքչաբարուն: Այդ օգուտերից գրեթե յուրաքանչյուրում առկա էր մեկ Եկեղեցին, երբեմն էր Քուհինյան:

Հայեցի տարածված էին Մերքուհիյալ գյուղերում՝ Զավարոիիա, Սալա, Ալրո, Օրու-Սարարի, Ունիփա, Ազրեր, Էմանու, Թող, Ըչարսա, Ըլանու, Լազանա, Քարազա, Հորհորուտ, Քուհիա, Սանջենելեր, Քալինյա, Օլասա...

Սյուրմենեի զավար՝ Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ, Ս. Թորոս, Ս. Գևորգ, Ս. Մարիամ Աստվածածին Եկեղեցիներ:

Մայա գյուղ՝ Սուլը Գևորգ Եկեղեցի:

Աղյուս գյուղ՝ Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ:

Օրու-Սարարի գյուղ՝ Սուլը Կարապետ Եկեղեցի:

Լազանա գյուղ՝ Սուլը Գրիգոր Լուսավորիչ:

Ծաքսա գյուղ՝ Սուլը Գևորգ:

Թաղամանեց ՄԵԼԻՆԵ ԱՆԴԻՄԱՆՈՒՅՆ

Akunq.net

